

РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧИЙ

ЧАСОПИС

РІК ЗАСНУВАННЯ

2002

БЕРЕЗЕНЬ

Число 3 (183)

КИЇВ 2017

Видання товариства "Чернігівське земляцтво"

Десь у сусідньому Козелецькому районі загубилося у дрімучих лісах невеличке село Тарасів. Земля небагата, зате люди – золоті. Тетяна ще застала ті часи, коли сільські скромні хати не знали влади різних замків,

коли її мама Катерина Петрівна, звичайна колгоспниця, на руках якої було аж п'ятірко дітей, встигала пригощати дарами природи сусідів ближніх та дальніх, коли уже покійний батько Микола Сергійович зігривав своєю доброю душею чи не всіх одвічних трударів. Здається, в ті часи і традиційний льон цвів голубіше на пісках, і цукрові буряки родили завбільшки з індики. Чи не від отого цвіту льонового такий

Стоїть в центрі Марківців непоказна будівля, яка перебачила не одне покоління селян. А в ній ось уже більше десяти років господарює неспокійна душею сільський голова Тетяна Сугоняко. Мабуть, світле сонячне серце має Тетяна Миколаївна, бо вікна тієї будівлі завжди усміхаються до людей. А їх щодня переступає поріг велика многість. Що ж, ця чарівна непосидюча жіночка обрала собі таку долю сама, бо відчула, що саме на такій посаді вона сповна використовує природний потенціал. Хоча перед тим, як осісти у цьому козацькому осередді, вона пройшла досить складний шлях...

романтичний і красивий характер у Марківецького голови.

Хоч говорять, що людина обирає професію, та з цим постулатом можна посперечатися. Хіба могла навіть подумати тендітна дівчинка, коли закінчувала в рідному хуторі

початкову школу, а потому добивалася по безпуттю за сім кілометрів до села Білейки продовжувати навчання, хіба думала про державну службу, навчаючись у Переяслав-Хмельницькому педучилищі? Адже беручка до знань дівчина з Полісся вчилася добре, серйозно займалася легкою атлетикою, не цуралася громадської роботи, тож могла мріяти і про наукову кар'єру.

➔ 6

Я так її, я так люблю мою Україну убогу...

Тарас ШЕВЧЕНКО

У БЕРЕЗНІ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ:

ПОГРИБНЯК Євдокія Трохимівна – 85-ліття. Народилася 7 березня 1932 року в с. Жуля Корюківського р-ну. Працювала монтажницею на заводі "Арсенал". Ветеран праці. Учасник Другої світової війни.

КОСТИК Василь Іванович – 85-ліття. Народився 18 березня 1932 року в с. Катеринівка Бобровицького р-ну. Письменник-сатирик. Трудове життя віддав журналістській та поліграфічно-видавничій діяльності. Член правління Українського фонду культури. Член Національного спілку письменників та журналістів України. Учасник Другої світової війни. Автор багатьох книг.

ПАРХОМЕНКО Валентина Федорівна – 80-ліття. Народилася 5 березня 1937 року в с. Монастирище Ічнянського р-ну. Народна артистка України. виступала з концертами у складі тріо бандуристок "Дніпрянка" Київської державної філармонії, пропагувала українську пісню у країнах Європи, Азії та Африки. Учасник ліквідації аварії на ЧАЕС. Активний член Чернігівського земляцтва.

ХАЛЕЦЬКИЙ Василь Федорович – 80-ліття. Народився 20 березня 1937 року в с. Конятин Сосницького р-ну. Працював інженером виробничо-технічного відділу БМУ-3 ВАТ "Київметробуд". Ветеран праці.

ГУРБИЧ Олексій Григорович – 75-річчя. Народився

10 березня 1942 року в с. Свидовець Бобровицького р-ну. Був секретарем парткому, головою сільської ради, директором радгоспу, головним агрономом Державного центру охорони родючості ґрунтів Міністерства аграрної політики України.

ТКАЧЕНКО Катерина Іванівна – 70-річчя. Народилася 2 березня 1947 року в с. Нова Басань Бобровицького р-ну. Працювала на державній службі. Ветеран праці. Нагороджена відзнакою Президента України.

СОБОЛЬ Станіслав Никифорович – 70-річчя. Народився 8 березня 1947 року в Бобровиці. Був заступником голови Бобровицької райради.

ЛЯХ Володимир Васильович – 70-річчя. Народився 18 березня 1947 року в с. Козилівка Корюківського р-ну. Працював директором науково-дослідного, проектно-вишукувального та конструкторсько-технологічного інституту "Укрсіленергопроект". Почесний енергетик. Нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня.

ЛАБУНЕЦЬ Віктор Іванович – 70-річчя. Народився 21 березня 1947 року в с. Валки Прилуцького р-ну. Працював інженером з експлуатації будинків фірми "Вестмонт".

ГАРКАВІЙ Сергій Іванович – 70-річчя. Народився 29 березня 1947 року в с. Виблі Куликівського р-ну. Професор, завідувач кафедри комунальної гігієни та екології людини з секцією гігієни дітей та підлітків Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця. Доктор медичних наук. Майор медичної служби. Лауреат Державної премії в галузі науки і техніки України, премії Академії медичних наук України в галузі профілактичної медицини.

МАЦЕНКО Тамара Микитівна – 65-річчя. Народилася 1 березня 1952 року в Новгород-Сіверську. Працювала головним спеціалістом Федерації профспілок України. Заступник голови профспілки працівників охорони здоров'я.

ГРИЦАЙ Микола Павлович – 65-річчя. Народився 4 березня 1952 року в с. Жовтнєве Коропського р-ну. Працює завідувачем клініки №1 відділення кістково-гнійної хірургії в ДУ "Інститут травматології та ортопедії НАМН України". Доктор медичних наук, професор, член Асоціації травматологів України.

КЛИМЕНКО Євген Миколайович – 65-річчя. Народився 3 березня 1952 року в Семенівці. Працював начальником управління головного управління Міністерства промислової політики, заступником начальника управління Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції. Був керівником робочої групи з розвитку виробничої кооперації машинобудівних міністерств країн СНД. Нині – директор ТОВ "РІНВІК". Тривалий час очолював Семенівське відділення, нині – почесний член Ради Чернігівського земляцтва.

ПУЗІЙ Микола Андрійович – 65-річчя. Народився 9 березня 1952 року в с. Ярославка Бобровицького р-ну. Трудовий шлях пройшов у органах внутрішніх справ. Керівник відділу транспорту і механізації ЗАТ "NSI CONSTRUCTION".

КОЛОС (КРИВОРОВА) Лідія Олексіївна – 65-річчя. Народилася 11 березня 1952 року в Києві (батьки з Носівського р-ну).

Солістка тріо бандуристок "Українка" Національної філармонії України. Народна артистка України. Лауреат Міжнародного конкурсу.

ДМИТРЕНКО Володимир Іванович – 65-річчя. Народився 12 березня 1952 року в с. Тупичів Городнянського р-ну.

ДЯЧЕНКО Анатолій Миколайович – 65-річчя. Народився 14 березня 1952 року в с. Заудайка Ічнянського р-ну. Працював директором спорткомплексу "Економіст" Київського інституту народного господарства, референтом голови Наглядової ради Міжнародного інституту менеджменту та Почесного консула України в Швейцарії, помічником радника Голови Верховної Ради України. Нині – голова правління благодійного фонду Богдана Гаврилишина.

КОШІЛЬ Лідія Михайлівна – 65-річчя. Народилася 23 березня 1952 року в Ічні. Працювала провідним інженером ЗАТ "Отіс".

ТУР Ніна Олексіївна – 65-річчя. Народилася 23 березня 1952 року в с. Перелюб Корюківського р-ну.

ЯРОШ Віктор Петрович – 65-річчя. Народився 27 березня 1952 року в с. Плоске Носівського р-ну. Начальник управління досліджень і розвідувань Антимонопольного комітету України.

БАНДУРКО Володимир Олександрович – 65-річчя.

Народився 28 березня 1952 року в Чернігові. Трудову діяльність присвятив військовій справі. Працював начальником управління штабу ППО Збройних сил України. Заступник Голови Чернігівського відділення ГО "Товариство "Чернігівське земляцтво". Полковник запасу.

ПОКОРМЯКО Юрій Іванович – 65-річчя. Народився 28 березня 1952 року в с. Кобижча Бобровицького р-ну. Старший інженер пожежної безпеки та президент благодійної організації Асоціації пожежних із захисту дітей від наслідків аварії на ЧАЕС "Діти України". Майор внутрішньої служби у відставці.

БІЛИЧ Олександр Дмитрович – 60-річчя. Народився 1 березня 1957 року в с. Линовиця Прилуцького р-ну.

ЗДОРОВЕЦЬ Тетяна Іванівна – 60-річчя. Народилася 6 березня 1957 року в с. Бирине Новгород-Сіверського р-ну. Працює кухарем у притулку для неповнолітніх при КМДА.

ПИЛИПЕНКО Іван Якович – 60-річчя. Народився 9 березня 1957 року в с. Щаснівка Бобровицького р-ну. Член Національної спілки художників України, Заслужений діяч мистецтв України. Голова секції живопису Київської організації Національної спілки художників України. Його роботи були представлені на виставках як в Україні, так і за кордоном – у Великобританії, Югославії, Угорщині, Греції, Росії, Німеччині, Швейцарії.

АМБРАСОВА Тетяна Володимирівна – 60-річчя. Народилася 12 березня 1957 року в Ніжині. Директор Київської філії страхової компанії "ТАС".

ЛУК'ЯНЕНКО Любов Іванівна – 60-річчя. Народилася 15 березня 1957 року в с. Короп'є Козелецького р-ну. Професор кафедри міжнародного обліку і аудиту Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана. Кандидат економічних наук. Відзначена почесними нагородами.

ФЕСЕНКО Ніна Володимирівна – 60-річчя. Народилася 17 березня 1957 року в Острі Козелецького р-ну. Приватний підприємець.

ДАВИМУКА Людмила Федорівна – 60-річчя. Народилася 27 березня 1957 року в Чернігові. З 1989 р. – солістка оперної трупи Національної опери України, солістка державної чоловічої хорової капели ім. Л. Ревуцького, солістка Президентського оркестру, викладач школи-інтернату для обдарованих дітей ім. М.В. Лисенка, солістка-вокалістка Державного духового оркестру Міністерства культури і мистецтв України. Солістка Ансамблю пісні і танцю прикордонних військ України. Заслужена артистка України, лауреат та дипломант українських, всесоюзних і міжнародних конкурсів, член Асоціації діячів естрадного мистецтва України, Всеукраїнської музичної спілки та агентства захисту прав виконавців. Здійснила понад 50 фондових записів на українському радіо. Гастролювала у Франції, Іспанії, Італії, Німеччині, Польщі, Македонії.

БОНДАРЕНКО Олексій Іванович – 60-річчя. Народився 28 березня 1957 року в с. Українське Талалаївського р-ну.

ШОЛОЙКО Наталія Василівна – 55-річчя. Народилася 22 березня 1962 року в Бобровиці. Директор КП "Аптека-музей".

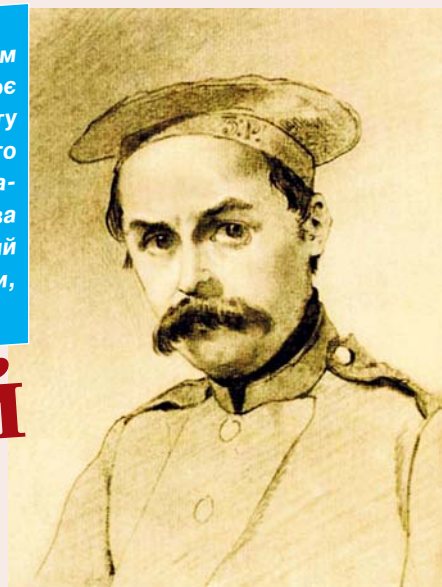

Дорогі земляки!

Рада товариства "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім доброго здоров'я, великих успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного доброторства в ім'я рідної землі.

Щороку перший весняний місяць пов'язується для українців з днем народження Тараса Шевченка – справжнього Пророка, чий дух наповнює серце кожного, кому не байдужа Україна. Були в різних народів світу свої великі поети, через слово яких говорив із світом Бог, але подібного Кобзареві ніхто ще не народив. Це загадка природи, котру ніхто не здатен розгадати. В ній злилися і козацька гідність та самопожертва, і трудова впертість, і романтизм цілого народу, незнищений дух якого гартований безліччю випробувань історії. Такими ж нелюдськими випробуваннями, як глибокими шрамами, рясніє й життя Тараса Григоровича.

Незнищений ДУХОМ

Мені повезло на віку побувати майже у всіх куточках землі, куди доля закидала великого попередника: від мальовничих Моринців та Канева до пам'ятних куточків Шевченкової Чернігівщини. Та, як відомо, однією з найтрагічніших сторінок його біографії стала 10-річна солдатчина. Опального поета домчали до Оренбурга з кур'єрською швидкістю, ніби старалися чимшвидше забути його громове Слово, бо на засланні мав він служити "без права писати й малювати". Якою ще більшою карою для поета й художника могло бути це царське розпорядження – адже то все одно, що забрати в творця душу.

Та не зламали нашого Кобзаря! Розкріпачений дух великого українця і там впродовж десятиріччя приниження ожив у поетичних та прозових рядках, у картинах, бо і там знайшлися прихильні люди, які зігнорували царську заборону й дозволили засланцю творити.

Те заслання було спрямоване на фізичне знищення цареворця. Адже офіцери Оренбурзького окремого корпусу служили в диких степах лише чотири роки, далі їх переводили в інші безпечні для здоров'я краї. Рядового ж Тараса Шевченка свідомо прирекли на загин. А він вижив, вистояв, а він продовжував творити в безлюдних степах, просяканих солдатським потом казармах Оренбурга, Орська, в тісній

каюті дослідного кораблика під час наукової експедиції Бутакова по Аральському морю.

Як відомо, дослужував неволю Тарас Шевченко в Новопетрівському

огортає душу сумом. Так от куди загнали нашого Кобзаря, відірвали від мальовничої України з її вишневими садами, буйними лісами та травами, від її співучих людей!

Щось подібне чекало на нас і в колишньому форті. Хіба що голубило Каспійське море, підперезане сліпучими пісками. Навіть зелена оаза поселення, навіть вербовий гай, який колись започаткував український вигнанець, мало тишили око. Та добре, що казахи свято шанують нашого Пророка, створили музей, зберегли земляночку, в якій ховався від пекучого сонця зморений неволею солдат, дбають і про верби – як символ

24. МАНГИШЛАЦЬКІЙ САД.
Туш, перо, сепія, білий. [1851–1852].

укріпленні на Каспії. Довелося й мені бодай побувати там певний час, а не марширувати пісками кілька років під пекучим сонцем, просяканим солоними маревами моря, над яким ростуть тільки колючі карагачі.

Тієї весни українська письменницька делегація на чолі з Юрієм Мушкетиком була запрошена казахськими колегами на Шевченківське свято. Ми вирушили з міста Шевченкове комфортним автобусом по розкішній бетонці. Кілька сот кілометрів до моря, навкруги безживна напівпустеля, час від часу вигулькують тільки одинокі верблюди між кущами карагачів та сипучі пагорби з давно забутих кам'яними цвинтарями. І ні за що зачепитися оку, і безмежний простір

далекої України. Це саме там, на березі, вдивлявся Тарас Шевченко в морську далечинь, чекаючи звістки про сподівану волю, це в затінку рідних дерев співав він журні пісні й витирав скупі сльози. Так, саме в тих забутих краях вистраждав він право стати великим поетом, Пророком українського народу.

І повернувся з неволі незламним борцем за святу козацьку Україну. І нині бореться за неї не тільки в окопах на Донечині, а й на вільнолюбних Майданах, своїм гнівним словом бореться й з тими, хто утверджує не Україну в собі, а себе в Україні. Тому й народ наш незнищений, бо в нього є свій Пророк.

Леонід ГОРЛАЧ

НОВІ ПЕРСПЕКТИВИ

Нещодавно головою Козелецького відділення ГО "Товариство "Чернігівське земляцтво" було обрано Михайла Гриценка. Землякам уперше його представили на традиційному щорічному зібранні, яке відбулося 20 січня цього року в столиці України.

Щоб намітити шляхи ефективної діяльності Товариства в районі, 1 лютого відбулася зустріч голови райдержадміністрації Володимира Шведа з головою Ради Товариства Віктором Ткаченком і новообраним головою Козелецького відділення Михайлом Гриценком.

У ході зустрічі обговорили питання розвитку туристичної галузі Козелещини, проведення культурно-

мистецьких, патріотичних, спортивних заходів, залучення відомих земляків до вирішення нагальних справ життєдіяльності рідного краю. Намітили конкретні плани спільної роботи.

Віктор Ткаченко передав до Козелецької районної бібліотеки ви-

дані Товариством книги про древню і вічно нову Чернігівщину, її історію і сучасність, культурну спадщину та людей, котрі прославляли Придеснянський край протягом віків і творять його сьогодення.

Наш кор.

Зустріч гостей з рідного Варвинського краю та столичних земляків особлива подія. З кожним роком відділення зростає, а особливо приємно, що ряди земляків поповнює молодь. Отже, сподіваємось, що наша спільна робота буде мати продовження та найбільшим часом почне давати певні результати.

Офіційне свято у МВЦ, що на Броварському проспекті, 15, зібрало представників усіх районів області. Наші гості з району прибули одні з перших. Розпочалось дійство з пісні. Приємно вразив своєю творчістю ансамбль української народної пісні села Антонівка "Антонівчанка". Дружними оплесками вдячні слухачі підтримали виконавців-земляків.

З вітальним словом звернулася голова райдержадміністрації Любова Доля та вручила запашний ко-

ривай керівнику осередку Володимиру Зубу, побажала успіхів у нашій спільній подальшій праці. Голова селищної ради Валентина Саверська-Лихошва нагородила медалями "Почесний гість смт. Варва" письменника В. Мельниченка, автора книги "На славу нашої преславної України" та нашого керманіча В. Зуба. Нагороджені подякували і запевнили, що будуть гідними отриманого звання.

Привітала всіх присутніх зі святом М. Качаєва – голова ради ветеранів Варвинського району. Добрі слова промовив В. Малишев, радник Вишгородського міського голови.

Уже стало доброю традицією вітання членів нашого відділення з днем народження і шанування ювілярів. Тепло по-родинному привітав лідер колективу Володимир Іванович наших ювілярів – В. Коно-

ЗБОРИ ВАРВИНЦІВ

ненка, шляхетного і толерантного, багатогранну особистість, В. Федоренка – веселого, дотепного і креативного земляка. Зворушливе віршоване вітання розчули іменинників та гостей, а подаровані квіти створили гармонію душі і серця.

Директор музею вишиванки з Києва Т. Протчева представила багато різноманітних речей: вишиванки, ікони, автентичний одяг. Унікальність в тому, що ці всі вироби світяться в темряві, рухаються в супроводі музики.

Кожного року член нашого колективу А. Бусло дивує своїми мистецькими витворами, цей рік теж був не винятком. Ексклюзивні дитячі вироби в'язані гачком, напрохуд дивовижні, заворожуючі. Відчувається, що майстриня вкладає в них душу і серце. Це не єдиний талант Аліни, вона має хист і до фотографії.

Не могу не відзначити активістку О. Слободяник, яка, не зважаючи на те, що навчається в аспірантурі, завжди відгукується на всі пропозиції. Ми пишаємось нашою молоддю.

Віримо, що наша співпраця і надалі буде активно розвиватись.

Ганна КАЛАЙДА

Відданість справі

Ще в далекому 1968 році Євген Миколайович став переможцем в чемпіонаті району з настільного тенісу. Тому саме з його ініціативи в Семенівці було відновлено змагання з цього виду спорту. На сьогоднішній день там вже проведені два турніри з тенісу – імені Є. Клименка і на кубок земляків. Приємно відзначити, що за кілька років зацікавленість мешканців району до тенісу помітно зростає, про що свідчить суттєве збільшення кількості учасників змагань. Та і самі змагання не проходять даремно для Семенівщини, бо їх переможець Олег Ваврич став чемпіоном області з настільного тенісу серед паралімпійців, а кілька учнів були допущені до обласних змагань.

З подачі Є. Клименка засновано своєрідний альбом-часопис районного земляцтва "Наша історія", перший том якого вже передано до Семенівського краєзнавчого музею. Крім того, впроваджено в життя особисту нагороду нашого регіонального осередку – Подяку Семенівського районного відділення земляцтва. Її удостоїлась вже ціла когорта земляків.

Але чи не самою помітною подією для Сіверського прикордоння стало відкриття в Семенівці музею Т.Г. Шевченка. Цю мрію довгий час виношував Євген Миколайович, аж поки, за підтримки знаного шевченкознавця з Черкащини В. Портянка, відомих скульпторів Івана та Віктора Липовок, уродженців села Жадове, та інших земляків, зміг її втілити в життя. Тоді ж на пропозицію Є. Клименка про творчу співпрацю відгукнувся визнаний скульптор з Чернігівщини, лауреат

Шевченківської премії Петро Печорний, який подарував новоствореному музею Кобзаря кілька своїх альбомів і мистецьких творів. А Шевченківський лауреат Леонід Горlach передав кілька своїх книжок. Тож кожного разу, будучи в Семенівці, ми обов'язково

Нашому славному земляку, уродженцю Семенівки Євгену Миколайовичу Клименку виповнилося 65! Численні привітання отримав ювіляр від друзів і побратимів по справі, якій присвятив своє життя.

заходимо до Будинку культури, де розташована Шевченкова світлиця, і з великою приємністю читаємо відгукки відвідувачів, причому як з Семенівщини, так і з інших регіонів України. До речі, завдяки в першу чергу зусиллям ювіляра, ім'я Т.Г. Шевченка, попри тривалу бюрократичну тяганину, було повернуто загальноосвітній школі I-III ступенів села Жадове.

Звичайно ж, це далеко не все, що вже встиг зробити Євген Миколайович. За свою відданість справі він був удостоєний вищої нагороди Чернігів-

Він прийшов в наш осередок сповнений ідей, з бажанням зробити щось значне і потрібне землякам. В його професіоналізмі і неабияких організаторських здібностях не було ніяких сумнівів. Тож коли перший голова Семенівського відділення Олександр Нараєвський після п'ятнадцяти років плідної праці в земляцтві вирішив передати свою справу в достойні руки, сумнівів щодо кандидатури не було. І хоч сталося це не відразу, але після того, як осередком очолив Є. Клименко, ми стали свідками і учасниками втілення його подвижницьких ідей на рідній Семенівщині.

ського земляцтва – "Почесний знак". А не так давно ветеран передав керування відділенням молодому і перспективному земляку Дмитру Чирві. Але не відійшов ювіляр від справ, так само активно продовжує роботу вже в якості заступника. В нього багато задумів і хочеться вірити, що з часом вони теж будуть втілені в життя. Інакше і бути не може, бо такий вже характер у Євгена Миколайовича. Можна тільки позаздрити його цілеспрямованості, відповідальності, наполегливості, зібраності, елегантності, неабияким знанням і життєвому досвіду. Він досить ерудована людина, тому спілкування з ним – це насолода, а слухати його виступи на всіляких зібраннях завжди цікаво. Як тепло зустрічають Євгена Миколайовича в рідній Семенівці. Мені пощастило бути свідком його зустрічі з однокласниками, чути їх спогади про незабутні, дружні шкільні роки. Так, він вмів дружити, і це ще одна риса характеру, якою варто пишатись.

Здоров'я Вам, шановний ювіляре, благополуччя в сім'ї, витримки і наснаги в подальших благородних справах. Ви потрібні людям, а це так важливо в житті.

Сергій ПАНКРАТЬЄВ

Вікнами до людей

←1

Але із свіжим дипломом опинилася раптом в Марківцях за призначенням. А там дитячий садок, там привітні добрі люди, хоча половина з них знайшла долю в столиці, куди часто гримотіли колами електрички, там своєрідна аура дорогого серцю Сіверського краю. Та як би там не було, Тетяна не забувала про подальше навчання. Це може засвідчити щира подруга ще з училищних літ Катерина Пилипей-Савченко, з якою стільки стежок протоптала разом. Спершу було навчання в Київському педуніверситеті імені М. Драгоманова, згодом – в Чернігівському центрі перепідготовки, де удосконалювала знання з української мови і літератури. Апофеозом же здобуття доброї наукової школи стало навчання в Національній академії держуправління при

не відпускають люди у чужі світи.

А люди ж у Марківцях справді чудові. Послухати тільки, з якою ніжністю згадує Тетяна Миколаївна звичайну собі жіночку, яка ніби нічим особливим і не відзначається серед собі подібних працелюбів, але вона називає її другою мамою, бо саме Наталія Іларіонівна Пономарьова зіграла її в нелегкі часи вживання в громаду. Саме з ними вона й вершить свої справи, незважаючи ні на які сумнозвісні реформи, що потрясають стражденну сільську землю.

Мабуть, даремно забувають нинішні державні очільники цілком виправдані життям слова із попередньої епохи: "Кадри вирішують все". Справді, маємо нині і на нашій малій батьківщині до-

дрібної потреби старенької вдови, від упорядкування добробуту підвідомчих поселень до збереження довкілля. А ще вона завжди виношує ідею зробити життя селян таким, яке не поступається і столичному. Тим більше, що вихідці з Марківців, які волею долі перемістилися до Києва, ідуть назустріч всім її пропозиціям.

Це за сприяння видатних земляків Андрія Пінчука, Василя Заболотного і Анатолія Кошеля та інших меценатів проведена газифікація сіл Марківці, Макарівка, Рудківка, Браниця Бобровицького району та Петрівського Козелецького району, освітлено центральну вулицю Марківців, відновлено роботу дитсадка "Казка", посаджено на його території плодовий сад, упорядковано місце біля знаменитого дуба, під яким свого часу любив відпочивати Тарас Шевченко, видано кілька книг земляків, які гуртуються в літб'єднанні "Джерело". Це за підтримки небайдужих людей тішить душі слухачів ансамбль "Марківчанка", яким тривалий час керує Ганна Тругуб, а співають у ньому справжні берегині українського роду: Поліна Калужна, Тамара Федорчак, Валентина Породько, Віра Курна, Надія Книш, Олександра Кононенко, Тетяна Швачач, Ольга Магденко, Катерина Василенко, Галина Данільченко та Ніна Данільченко зі своїм чоловіком Олександром. Це дякуючи сільському бібліотекарю Тетяні Берегун допізна світяться вікна сільської книгозбірні. Зрештою, це й десятки інших добрих ініціатив, які не дають Марківцям ні заснути, ні канути в безодню.

Тетяну Миколаївну можна бачити не тільки в затишному приміщенні сільської ради, а й за кермом автомобіля, коли вона поспішає навідатись до літніх земляків, і на сцені Будинку культури, і серед одягнених в національні строї вишивальниць. Вона оберігає український дух в козацькому краю, а це значить – думає про вічність України.

Леонід ГОРЛАЧ

Президентів України, яке завершилося у 2011 році. Це коли вже Тетяна Миколаївна встигла попрацювати і в школі, і, починаючи з 2000-го року, в Бобровицькому райвідділі освіти, де заснувала і очолила своєрідний психологічний центр зі службою телефону довіри. І, нарешті, в 2006 році в отій скромній Марковецькій державній установі на пагорбі з'явилася нова господарня села, яку ось уже стільки років

суть строкату карту: у тих селах, де прийшли до влади ініціативні, фахово підготовлені керівники, життя не замерло, там же, де лідерів не виявилось, все схоже як не на ординський табір, то на заросле чортополохом кладовище. Треба так любити рідний край, доручену справу, щоб вони стали суттю всього життя. До таких лідерів і належить Тетяна Сугоняко. Здається, їй усе болить, від справ масштабних до

Прапор добровольчого батальйону – це символ честі, доблесті та гідності наших воїнів-патріотів. Прапор – це не просто шматок тканини. Це уособлення національної ідеї, за яку проливали кров кращі представники нашого народу. Патріоти України не можуть сидіти в затишній кімнаті на м'якому дивані і чесати язиками про високі ідеали в той час, коли рідна земля в небезпеці. Якби не добровольці, сьогодні лінія фронту була б уже біля Львова. "Добровольці з фронту не тікають" – це мудрі слова.

4 лютого 2017 року на вулиці Радунській зібралися представники Чернігівського земляцтва в Києві, щоб підняти прапор Дев'ятого добровольчого батальйону. Організатором і керівником акції був Анатолій Соляник, воїн-афганець, член Менського відділення Чернігівського земляцтва. Людей було небагато, але в цьому колективі панував дух братерства та любові до України. На сьогоднішній день майже всі добровольчі батальйони розформовані і входять у склад Збройних сил України.

Варто сказати, що Дев'ятий добровольчий батальйон був створений у Вінницькій області 21 травня 2014 року, після чого почалася бойова підготовка особового складу. 12 червня 2014 року батальйон прибув в зону бойових дій. Брав участь у боях в районі

Маріуполя Донецької області та в районі селища Попасна Луганської області.

Слава і честь нашим воїнам!
Слава Україні!

Андрій СУШЕНИЦЯ

Шестовичани вшановують

Минулого року під час святкування Дня села в Шестовиці я передав громаді уточнені матеріали про воїнів-земляків, які загинули на фронтах Другої світової війни, та бойові нагороди ветеранів війни.

Голова місцевого осередку ветеранської організації Ольга Сірик, красналиця Юрій Ярошенко разом з мешканцями села опрацьовують надані матеріали, вносять необхідні уточнення та доповнюють фотоматеріалами.

Так, у 1979 році з Уралу від Івана Степановича Ширинкіна до села Шестови-

ця надійшов лист Григорію Григоровичу Куцою, батьку загиблого на війні Івана Куцою. Довгі роки він шукав адресу батьків свого бойового товариша, щоб розповісти про обставини його загибелі. Наведу окремі рядки з листа: "Мы с Иваном Григорьевичем (далі – И.Г.) воевали, кажется, с Курской дуги. Освобождали Харьков, Полтаву, Днепропетровск, Кривой Рог, ходили на Кировоград. И.Г. в нашей роте управления был командир саперного взвода... Я всю войну воевал радистом в танке Т-34. Приходилось быть в роте управления танкового взвода, а взвод саперов, где был командиром Иван Григорьевич, входил в состав роты управления.

Был И.Г. справедливый, храбрый, толковый командир. Уважал своих подчиненных. Они тоже уважали его. Имел авторитет среди офицеров.

Мы шли на Берлин с боями. Основ-

ные части шли автострадой, а полк двигался в боковом охранении. Однажды налетели "Мессершмидты". Они ведь были истребителями. А тут у них оказались и бомбы. Они бросили бомбы на дом бауэра (туда побежали наши), а когда они пошли на второй заход, я И.Г. говорил, что они ударят по машинам, мы лежали с ним в воронке против машин на обочине. Он меня даже держал, просил лежать, а я решил убежать в дом, который фашисты уже бомбили. Они ударили по машинам (поперек дороги) и небольшая бомба упала в воронку, где лежал И.Г. Так он погиб совершенно случайно. Тут его около дороги похоронили. Как для офицера около могилы была сделана металлическая ограда, обелиск с красной звездочкой и фото на обелиске".

У цьому році в центрі села з'явиться Книга Пам'яті (подібна встановлена в 2015 році в центрі села Киїнка), яку зможуть оглядати мешканці та гості громади. Ці та подібні матеріали про долі шестовичан на фронтах війни нагадуватимуть молодому поколінню про внесок громади у Велику Перемогу.

Андрій КУРДАНОВ

ВІТАЄМО!

Нещодавно Указом Президента України серед інших афганців орденом «За заслуги» III ступеня нагороджено члена нашої редколегії славного чернігівця Юрія Русанова.

Незабутнє

Продовження

Проте хворій сестричці ставало все гірше. Мама не відходила від неї, намагалася лікувати відварами трав, розчином меду тощо, але все було марно. Голосок Наталочки ставав тихішим, вона не реагувала, як раніше, на нашу присутність, лише жалібно стогнала. Її не стало на початку листопада 1941 року.

Дід Антон зробив з фанери доминок, тільки вкрили білим покривальцем, біля голівки поклали кілька штучних квіточок. Поховали дитинку на сільському кладовищі, був холодний заметільний день. Траурну ходу складала наша сім'я, тітка Паша та дід українець зі своєю дружиною.

Люди жили вістями з фронтів. Битва за Москву, яка розпочалася у жовтні, переросла на початку грудня в успішний контрнаступ радянських військ. Радісна звістка підняла настрій людей, зміцнила їхню впевненість в перемозі над ворогом. Десь під Новий рік ми одержали від батька довгоочікуваного листа. Спрацювала домовленість батьків про встановлення зв'язку через уральських родичів. Нашій радості не було краю. Перш за все, батько цікавився здоров'ям дітей. Мати не хотіла засмучувати його гіркою звісткою про смерть доньки, довго писала відповідь, плакала, видно, вибачалася, що не доглядала дитину.

Пам'ятаю, що до батькового листа була прикладена новорічна поздоровча листівка з віршем Костянтина Симонова "Жди меня". Мама познайомила з віршем когось із жінок і звістка про нього швидко розійшлася селом. До нашої оселі, долаючи засніжений яр, стали приходити групи селянок. Сідали, переписували вірш, вели тиху задушевну бесіду, згадували своїх чоловіків, синів, братів-фронтовиків, ділилися наболілим і їхні похмурі обличчя світлішали. Поступово ці відвідини перетворилися на постійні посиділки, де жінки при каганцях прями вовняну пряжу, в'язали на подарунок воїнам рукавиці та шарпетки і співали журливих пісень. У цьому гурті відходила душею і наша мама.

Зима того року запам'яталася страш-

ними морозами і сніговіями. Хату до самого димаря замело снігом. Ночами біля нього вили голодні вовки. Одной ночі вони прорядли над снігами солом'яний дах і перерізали майже всіх овець нашої господарки. Одну жертву забрали з собою. Ніхто нічого не почув. Вівця, що чудом залишилася після різанини, невдовзі привела ягнятко. Назвали його Микит-

кою. Ця біло-пухнаста, м'якенька й тепленька, вкрай непосидюча тваринка стала нашою утіхою. Ягня наче розуміло, що ми теж діти і очоче гралось з нами, дивуючи надзвичайною стрибучістю.

Як тільки зійшов сніг і на берегах яру з'явилась перша зелень, ми з бабою на збирали щавлю, і вона наварила борщу. Тітка Паша поставилася до нової страви сторожко. Її меню було дуже обмеженим: щі, пшенична, ячна або пшоняна каші, молоко кисле або свіже, іноді на десерт – кулага (кисіль із житнього борошна). Мама і бабуса навчили господарку збирати сметану, робити сир, готувати такі витвори української кухні як вареники, налисники, сирники, деруни тощо, від смаку яких тітка була у захваті.

Біля хати була чимала ділянка землі, яку господарка не обробляла. Коли попитали у неї дозволу посадити на

ділянці картоплю (насіння дав сусід українець), вона не заперечила, але попередила, що там "нічого не ростеть". Коли сім'я приступила до роботи, вона іронічно поглядала на працюючих.

Дідусь з мамою перекопали ділянку і коли земля протряхла, почали садити картоплю. Я і брат ще непевно трималися на ногах після тяжкої зими, але як могли допомагали старшим – підносили бульби і разом з бабою Грунею кидали їх у лунки, пишаючись своєю причетністю до важливої сімейної справи. Все літо сім'я ретельно доглядала за рослинами і картопля вродила на славу. Великі рожеві бульби задержувато виглядали з кошиків на нашу господарку і та ніяково буркотіла: "И чего у них все так получается?".

А з фронтів надходили невтішні вісті. Після невдалих боїв під Харковом наші війська швидко відкотилися на рубежі Дону і Волги. Почалася Сталінградська битва. Її відлунням стали повітряні бої, які відбувалися на наших очах – Сталінград був не так далеко від місця нашого проживання. Разом із сільськими дітьми ми були свідками, як у смертельному двобої сходилися наші і ворожі винищувачі, із завмиранням сердець спостерігали за їхніми блискавичними маневрами, тремтіли від пронизливих зойків двигунів і стукоту кулеметів, шаленіли від радості, якщо падав фашист і, навпаки, у безмірному горі лили сльози і по-дитячому невміло проклали ворога, коли падав наш літак. Одного разу із палаючого радянського літака вистрибнув льотчик і на парашуті почав наближатися до землі. Ми щосили кинулися у напрямку можливого місця приземлення, не тямлячи, що до

нього занадто далеко. Але так хотілося допомогти льотчику! Тим часом фашист, трохи провівши підбитий літак, швидко розвернувся і, наблизившись до парашутиста, кулеметною чергою запалив купол його парашута – чорна точка стрімко полетіла вниз. Шалений біг по степу і миттєвий крах надії на порятунок льотчика, що, було, затеплилася у дитячих душах, повністю знеслили нас і ми, розгублені, крізь безутішні сльози довго дивилися у степ, туди, де тільки що відбулася не перша і не остання трагедія війни.

Пізньої осені, коли степ вже вкрився снігом, у прилеглих селах Саратовської області розмістилися тисячі солдатів-новобранців, яких готували до вирішального наступу під Сталінградом. З десятків солдатів поселилися і в нашій хаті. Це були зовсім молоді хлопці.

Їх ще не обмундирували, зброєю служили дерев'яні макети гвинтівок. Вони змушені були цілими днями перебувати під дахом, бо у небі весь час кружляла "рама". Тільки у сутінки їх збирали у підрозділи для відпрацювання бойових прийомів. З криками "ура!" вони у степу до ранку ходили в атаки. На світанку мокрі і виснажені поверталися до хати, кидали у снігах свою "зброю" і падали, як мертві, на долівку. Від поту і солдатських онуч у хаті стояв страшений сморід. Хазяйка і наша сім'я тулилися на печі і у запічку.

Один солдат, старший за віком, любив побавитися з нами, хлопчиками. Видно, він був майстром по дереву, бо перочинним ножом зробив нам іграшкову гармату, яка мала колеса, щиток, ствол і навіть розсувні сошки.

Невдовзі після того, як солдати покинули село, відбулася значна і надзвичайно радісна подія. Нас знайшов дядько Микола. Він, флотський командир, на початку війни обороняв Одесу і Севастополь, а коли Чорноморський флот зазнав нищівних втрат, дядька, як артилериста, направили з командою із Новоросійська до міста Сормово для одержання бронепоезда. По дорозі, де б не зупинявся поїзд, він на пристанційних базарах, навколо яких тоді зосереджувалося життя евакуйованого люду, шукав земляків з Чернігівщини, сподіваючись дізнатися, чи не зустрічали його батьків і сестру з дітьми. Здавалося, що того часу, коли країною переміщувалися сотні тисяч людей, дядькові намагання були подібними до пошуку голки у стозі сіна. Але душевний порив, безмежна любов до рідних, почуття відповідальності за їхню судьбу були тією непоборною силою, яка змусила звершитися чуду. На станції Ртищево, де команда мала робити пересадку на пристанційному базарі одна торговка на запитання дядька чи не зустрічалися їй земляки-чернігівці, стверджувально кивнула і вказала на молоду жінку з дитиною, яка тільки що відійшла від неї. Дядько наздогнав жінку і від несподіванки завмер на місці – перед ним була Валя Фортель, яку він знав як нашу семенівську сусідку. Вона евакуювалася разом із нашою сім'єю і трималася поруч аж до Ртищева, де залишилася після нашого переїзду у село. Валя розповіла, що наша сім'я живе неподалік міста у селі Піщанка.

Дядько повідомив свою команду, що знайшов своїх батьків і, дуже ризикуючи, наказав чекати його повернення через добу. Призначивши старшого по команді, він разом зі своїм ординарцем вирушив у дорогу. Треба було по глибокому снігу подолати шлях завдовжки 16 км. Не раз, збиваючись із занесеної снігом дороги, пробивалися по компасу навпростець. Руху заважав не тільки

сніговий, а й плащ-намет з продовольством, яке наскидали члени команди. Глибокої ночі знесилені подорожні побачили на схилі глибокого яру самотню хатину. Дядько постукав у занесені снігом двері. Хіба він міг подумати, що це саме та хата, до якої він так довго мріяв дістатися?

Почувши грукіт у двері, дід гарячково зносив сокиру, вискочив у сні і грізно гукнув: "Хто там? Кого чорти носять у таку пору?". Дядько, як це не дивно, зразу впізнав голос батька: "Тату, це я, Микола!" Дід ще раз невпевнено попитав і тремтячими руками відчинив двері. На поріг ступив у засніженій червонофлотській шинелі і шапці з "крабом" розпашилий на морозі син Микола. З ним був ординарць, зовсім хлопчисько.

Радості і сліз при зустрічі було навпіл. Не вірилось, що у той розбурханий час на перепутті страшної війни, хтось де від рідної хати могла відбутися зустріч сина зі своїми батьками і рідними. За чаркою горілки довго точилася розповідь про поневіряння сім'ї під час евакуації, хворобу і смерть Наталочки. Батьки розпитували сина про його бойовий шлях. Я з братом уважно слухали дядька і пили чай з галетами і цукерками, смак яких вже давно забули. Засинаючи чули, що сім'я дядька евакуювалася із Миколаєва до столиці Киргизії міста Фрунзе. Мама повідомила брату, що наш батько воює на Кавказі, дала його адресу.

Бесіда продовжувалася до самого ранку. Трохи відпочивши, дядько попросив маму відвести його до голови колгоспу. Він не міг залишити поза увагою її розповідь про негідне ставлення місцевого керівництва до евакуйованих. Розмова була недовгою, по-військовому жорсткою. Розгублений голова, поглядаючи на пістолет, покладений дядьком на стіл, вибачався і обіцяв змінити своє відношення до нашої сім'ї та сімей інших евакуйованих.

Після повернення із колгоспу нашвидко пообідали і дядько почав збиратися у дорогу. За обідом мама розповіла йому про загрозу нової евакуації сім'ї у зв'язку з можливим поширенням бойових дій на територію де ми проживали. А ми, казала вона, фізично і морально ще не відійшли від попередньої евакуації і боїмося нової подорожі. Дядько рішуче наказав їхати до його сім'ї у місто Фрунзе, дав на дорогу гроші.

Тяжким було розставання: голосила, обіймаючи сина, баба Груня, з сльозами на очах прощалися з ним дід Антон, мама і ми, хлоп'ята. Лець стримував сльози дядько Микола. Сідаючи у прислану головою колгоспу карету, він наказав мамі

берегти батьків, себе і дітей, бо хто знає, що воно буде з ним. У разі одержання бронепоезда він має наказ прямувати до Сталінграда. Сумна слава про ту м'ясорубку вже давно ходила між людьми.

Вже було зібралися до від'їзду, як раптом тяжко захворіла наша господарка.

Декілька днів вона з високою температурою лежала без пам'яті. Лікар, що на решті навідався, встановив діагноз – черевний тиф. Але у тій ситуації про госпіталізацію не було й мови – районна лікарня була мобілізована для лікування фронтівиків. Тітка напевно померла б, якби не мама і бабуся. Вони цілодобово чергували біля неї, робили жарознижуючі компреси, давали ліки, напували цілющими відварами тощо. Всі ми ризикували зарізатися, тому було прикладено чимало зусиль для надійного запобігання розповсюдженню вошей – побутової комахи, яка у той час набула серед людей неабияке поширення. Весь одяг прожарювали у нагрітій печі і проморожували. Надзвичайно пригодилося для прання мило, яке подарував дядько Микола.

Прошло чимало часу, перш ніж тітка Паша почала видужувати. Піднявшись на ноги, вона, видно, зрозуміла, що вижила завдяки безкорисливій допомозі нашої сім'ї. І тоді розкрилися приховані риси її характеру. Вона стала щиросердою, чутливою, готовою віддати все, що у неї було заради блага рятувальників. Вона починала і закінчувала день вибаченням за те, що свого часу негідно прийняла нас, не допомогла рятувати дитину, молилася Богу, щоб ми здоровими без перешкод повернулися до рідного краю. Було зрозуміло, що тітка вже тісно зжилася з нашою сім'єю і не бажала повернення до самотнього, забитого тяжкою колгоспною працею життя.

Поки сім'я рятувала тітку Пашу, відбулася радісна довгоочікувана подія – наша армія розгромила фашистське військо під Сталінградом. Намітився перелом у ході війни, зміцніла надія людей на перемогу. Але мама не відмовилася від рішення про переїзд до Киргизії, сподівалася, що разом із сім'єю брата буде легше дожити до кращих часів.

(Закінчення буде)

Геннадій ПЕТРАНЬОВ

“Аби жінку за скотину не мали...”

Дев'яносто років тому жінки Кобижчі та інших сіл Чернігівщини влаштовували своєрідні бабські бунти за гендерну рівність у суспільстві.

Хай вибачать мене читачі за певну грубість слів, винесених у заголовок, але твердження про те, що сіверяни ставилися до своїх жінок по-звірячому, як до "скотини", зафіксовані ще в київських літописах. Там, до речі, зауважується, що поляни мали звичай "лагідний й сумирний". З усією ймовірністю можна говорити, що жінки Кобижчі не читали цих тверджень у літописах. Винесена ж у заголовок фраза дещо збігається з думкою тогочасних оцінювачів сіверян і вона дослівно взята з "Протоколу загальних зборів жінок-делегаток села Кобижчі". Цей документ зберігається у державному архіві Чернігівської області. Збори ці відбулися 30 березня 1926 року. Містить він лише декілька сторінок, написаних на аркушах з учнівського зошита кривулястим почерком. З усього видно, що це рука вчорашньої батрачки, яка навчилася писати в лікнепі.

Отож, у зборах брали участь 17 делегаток. Головувала на них Уляна Рибак. Секретарем обрали Ганну Савченко. Доповідали на зібранні Павло Кльова та М. Могильна. Хто такий перший доповідач, з документу незрозуміло, а ось М. Могильна в кінці протоколу зборів означена як райжінорг. Якщо говорити по-сучасному, то це голова районної жіночої ради. Нині про роботу таких громадських об'єднань жіноцтва в Україні не чути, а донедавна вони мали сильний голос. А ще Могильна одним штрихом зазначена як староста партійної школи у Кобижчі. Очевидно, що це теж не основне місце її роботи, а громадське доручення.

Делегатки насамперед обговорили тоді питання, як записано в протоколі, "Означення дитясел на селі і як організувати дитясла в Кобижчі, аби жінка була вільна в своєму господарстві". Промовців у протокол не зафіксовано, але вони говорили, що за царизму жінка була нерівна з чоловіками. А при новій владі вона має користуватися однаковими правами.

Аби ясла запрацювали в селі якнайшвидше, "делегатки підписались ставити виставу". Дев'ять делегаток заявили, що

вони можуть грати на сцені. "Ці вистави будуть, – говорить в протоколі, – в допомогу дитячим яслам, для яких шукатимуть приміщення". Щоб делегатки мали можливість розширювати свій світогляд, для них "тов. Кльова узявся виписати за свій рахунок журнал...". Мова йшла про часописи "Селянка", який коштував 7 карбованців, та "Комунарка" за 5 карбованців, і саме стільки зібрали членських внесків делегатки.

Хоч тут можна ризикнути зробити припущення, що такий крок він мусив зробити під тягарем обговорення іншого питання порядку денного зборів. Жіноцтво ж Кобижчі вирішило провести у селі показовий суд над чоловіком, аби він, як записано в протоколі зібрання, "не мав жінку за скотину і не бив її..." Доповідала з цього питання знову ж таки М. Могильова (очевидно,

Чи вдалося жіноцтву Кобижчі виконати прийняті рішення, сказати важко.

що Могильна). Учасниці зібрання зазначали, що чоловік до цих пір має жінку за тварину і (цитую) "не дає їй керувати радянською владою". То для цього, зазначено в протоколі, в нас тепер є жінвідділ, "який потурбується про цю жінку". Ось після цього, мабуть, Кльова і вирішив передплатити жінкам журнал за свій рахунок.

А жінки-делегатки далі продовжили боротьбу за свої права і забезпечували, кажучи нинішніми словами, собі гендерну рівність з чоловіками. Вони на весь голос говорили, що вчорашні батрачки й селянки мають тепер "практикувати" в усіх організаціях, які працюють на селі. Більше того: від слів вони відразу ж перейшли до справи. Як зазначено в протоколі, "до К. В. Д. вони прикріпили Косовиху Мотру, до КНС – Дейнеку Настю, до с.р. Яроленкову Пріську, до споживчої кооперації – Чекан Гапу, до сількооперації – Івашкову Вівдю, до школи на педнараду – Даниленко Пріську".

Маю сказати, що активістки відразу ж спробували, образно кажучи, взяти бика за роги. Вони ж на цих зборах вирішили обговорити також питання про відкриття в Кобижчі швейного і кружевного гуртків. Сільська жіноча еліта на зборах заявила, що "із вчительства є розповідатель, є й машини. Остановка тільки за помешканням..." Жінки тут же прийняли рішення, згідно якого "уручили райженраду найти помешкання з допомогою райпарткому для практики швейного гуртка..."

Чи вдалося жіноцтву Кобижчі виконати прийняті рішення, сказати важко. В цьому архівному документі про це не розповідається. В інших джерелах відомостей про це поки що не вдалося розшукати. До речі, активністю відзначалося в ті роки не тільки це козацьке село. Як повідомляв у жовтні 1924 року обласний часопис "Селянське життя", "селянка прокидається" і в Сновській окрузі. У містечку Охрімівці теж відбулася районна жіноча безпартійна конференція, на яку зібралось майже 70 делегаток. Після доповіді вирішили "всіма силами допомагати знищенню саmogонників, хабарників на селі, надсилати дітей до шкіл і самим відвідувати школи лікбезу... Усі задоволені, що жінки придбали права нарівні з чоловіками".

На жаль, тема гендерної рівності жінок навіть через дев'яносто років після своєрідних "бабських бунтів" у Кобижчі та інших селах Чернігівщини не вирішена. І не тільки в нашій області. Звісно, за "скотиняк" їх уже ніхто не вважає. Але з прикрістю доводиться відзначати, що представниць прекарсної половини людства вкрай мало серед керівників. І як тут не згадати про запланований показовий суд над чоловіком у Кобижчі і збори делегаток, на яких жіноцтво обурювалося, що їх не допускають керувати владою... Де ви, ініціатори і лідери з жіночого середовища? Комусь же треба крутити барабан історії!

P.S. На щастя, в нашому земляцтві це питання вже вирішене. Свідчення цьому – фото автора із землячками.

Микола ГРИНЬ

14 грудня 1999 року Конституційний Суд України прийняв рішення про офіційне тлумачення положень статті 10 Конституції України, згідно з яким українська мова є обов'язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Проте, за часи після його прийняття (як і самої конституційної норми) "мовна проблема" суттєво не змінилась на краще, оскільки звичка людей спілкуватись якоюсь начебто більш "шляхетною" мовою виявилась досить стійкою. Українська мова, безумовно, має чудову перспективу, хоча, на наш погляд, процес повної українізації суспільства триватиме не один рік. І дуже важливо, щоб радикальні заходи пришвидшення досягнення даної мети не посприяли протилежному результату.

Цікаві і завжди актуальні думки з приводу української мови неодноразово виникали у Тараса Шевченка. Наприклад, в одному з листів до земляка він писав: "Навчи ти мене, будь ласка, що мені робить з руськими повістями? У мене їх десятків коло двох набереться. Затопити грубу – шкода: багато праці пропаде. Та й грошей би хотілося, бо тепер вони мені дуже потрібні. Порадь, будь ласка, що мені робить?" (26 января 1858. Нижній Новгород).

У певні історичні часи російською користувались інші видатні діячі нації. Зокрема, С. Петлюра навіть застерігав тих, хто визнавав за патріотизм саме лише вживання української мови без конкретних дій на користь України. У статті "К вопросу о культурном творчестве", надрукованій у часописі "Украинская жизнь" № 7–8, він писав: "Враги и "друзья" украинства типа П. Струве сводят все содержание украинства к задачам утилитарного популяторства и

введению украинского языка в народных школах, да и то по рецепту Д. Багалая...". Подальший розвиток української держави, на думку С. Петлюри, повинен дати відповідь на питання, яке дуже хвилювало його (цитуємо мовою оригіналу): "Сойти ли украинской нации с исторической сцены, пожертвовав собой, т.е. став материалом для "удобрения" более

події, що відбувались на Майдані і відбуваються на Донбасі та у Криму. Пригадуються слова Сергія Єфремова на судовому процесі про звинувачення його у націоналізмі. Тоді, тобто ще у тридцять років, він сміливо заявив, що є багато таких "червоних", які миттєво стануть "блакитними", бодай лише зміниться політична ситуація. Нині ж – навпаки, є чимало таких, які одразу ж "почервоніють", бодай тільки це буде вигідно їм для власної кишені. "Свадьба в Малиновке" надто живуча.

Отже, язик – це не тільки рухливий м'язовий орган у ротовій порожнині хребетних тварин і людини, який допомагає захоплювати, пережовувати й ковтати їжу, а й, передусім, орган мовлення. На відміну від "російського язика" українці спілкуються мовою. На думку істориків, українська мова сформувалася унаслідок розпаду "древнерусського язика" приблизно одночасно з білоруською і російською. Настав час, коли з'явилась можливість спростувати уяву про українців як націю другорядну, народ, до свідомості якого за часи його приниження глибоко в'їлася отрута хуторянського рабства. Ця отрута довго

роз'їдала душу бідного українця. Такому становищу сприяло те, що, як зазначав І. Огієнко, "ми завше несли на Москву свою культуру, свою науку, несли з щирим серцем освічених людей, а сама Москва тільки й марила, що про русифікацію". А щодо вживання "мови" чи "язика", як і проблеми патріотизму, – справи вельми делікатні, вирішуються вони не лише шляхом удосконалення правового регулювання, але й іншими, більш важкими, механізмами серед яких – геніальний принцип Т.Г. Шевченка "Чужому навчайтесь, та й свого не цурайтесь".

Валентин ГОЛОВЧЕНКО,
кандидат юридичних наук

“МОВА”

Українська мова чи не одна із тих, яка була і залишається предметом гострих політичних дискусій. Патріотично налаштована частина суспільства небезпідставно наполягає на домінуючому статусі української мови і має однозначну позицію – російська мова має зникнути принаймні у навчальних закладах і перебувати у статусі іноземної. По інший бік барикади опинилися люди, які готові до останнього битися за російську мову. Ситуація дещо змінилася після Революції Гідності на користь як першої, так і другої сторін, оскільки серед українських патріотів на війні з російським агресором виявилась значна кількість російськомовних. А це ще раз означає, що примусово-адміністративними заходами мовну проблему вирішити важко. Історія української мови підтверджує дану тезу.

чи “ЯЗИК”

сильного національного вида, или закрепить за собой право на нацию историческую, творящую ей только одной присущие ценности общечеловеческого значения".

За часи незалежності з'явилося багато не тільки справжніх патріотів, але й псевдопатріотів, які раніше, крім російського, не вживали жодного українського слова. Нині, перефарбувавшись, видають себе за палких патріотів і шанувальників української мови, залишаючись замаскованими ворогами українства. І, навпаки, є багато українців і неукраїнців, які були і є справжніми патріотами України, хоча розмовляють російською або іншими мовами. Яскравим доказом цього є

“Що? Де? Коли?”

На базі Седнівського навчально-виховного комплексу відбувся перший чемпіонат чернігівського району з інтелектуальної гри “Що? Де? Коли?” серед учнівської молоді.

У заході взяли участь 11 команд з загальноосвітніх навчальних закладів району. А саме: “Вільні люди” (Анісівська ЗОШ І-ІІІ ст.), “Еврика” (Седнівський НВК), “Совенята” (Старобілоуська ЗОШ І-ІІІ ст.), “Вікторія” (Хмільницький НВК), “Плюс на мінус” (Количівська ЗОШ І-ІІІ ст.), “Прометей” (Халавинська ЗОШ І-ІІІ ст.), “Поцілунок” (Київська ЗОШ І-ІІІ ст.), “Олімп” (Трисвятськослобідська ЗОШ І-ІІІ ст.), “Зернятко” (Андріївська ЗОШ І-ІІІ ст.), “КРОКС” (Михайло-Коцюбинська гімназія), “Фортуна” (Іванівська ЗОШ І-ІІІ ст.)

Перемогу в турнірі здобула команда “Плюс на мінус” (Количівська ЗОШ І-ІІІ ст.). Друге місце посіла команда “КРОКС” (Михайло-Коцюбинська гімназія).

Третє – команда “Зернятко” (Андріївська ЗОШ І-ІІІ ст.).

Приємно, що Товариство “Чернігівське земляцтво” вручило змістовні набори подарунків команді-переможцю та започаткувало вручення перехідного кубка гри. Керівник молодіжного осередку Валерій Демченко передав вітання від голови Ради Товариства Віктора Ткаченка та вручив перехідний кубок команді “Плюс на мінус”.

Підтримку надали керівники організацій та підприємств: Микола Поно-

маренко, Сергій Самоненко, Геннадій Дзядзько, Василь Левицький, Андрій Ткаченко, Василь Січкаренко, Сергій Сошенко, Григорій Ткаченко, Сергій Сезоненко, Миколи Дейнеко, Віктор Баско.

**Андрій КУРДАНОВ,
Валерій ДЕМЧЕНКО
Фото Віктора КОШМАЛА**

Колядують земляки

Керівник Менського відділення Чернігівського земляцтва Микола Ткач разом з відомим музикантом К. Чеченею та письменником В. Довжилом провів у Будинку вчителя колядницький вечір “Розколяда”.

На початку Микола Ткач розповів присутнім у залі про давню традицію “Розколяди” або “Биття горшків” та етнологічну й космологічну сутність народних дійств і містерій в циклі різдвяних свят.

У своєму виступі Микола Ткач, зокрема, торкнувся питання другої назви дійства “Розколяда” – “Биття горшків”. Вона більш характерна для центральної України, у тому числі й Чернігівщини. Биття горшків в Україні є традиційним знаком, що вказує на руйнування гармонійного замкнутого середовища буття. Тобто – колядницькі ватаги, завершивши свою місію, розходяться. І тому проводять урочисте

дійство розлуки. Проводиться воно на 13-й день після свята Збору, гуртування колядницьких ватаг.

Під час сценічного виконання щедривок для хлопця та дівчини гурт

“Вулиця” запросив на сцену із зали спочатку хлопця, а потім дівчину. Запитавши у них ім’я, вони співали не взагалі, а безпосередньо особі, як і годиться за звичаєм. Хлопець не

знав, як себе вести, коли тобі колядують. А дівчина була обізнана з традицією і тому на звернені в щедрівці до неї слова гречно кланялася.

Потім на сцені головної зали виступили колядницькі гурти “Зоряниця”, “Вулиця”, “Слово жінки”, народний хор “Оболонь” та окремі виконавці традиційних українських колядок.

На сцені було відтворено також містерії з “Козою” та “Маланкою”. Глядачі відповідали на конкурсні запитання ведучих. А учасників гуртів та окремих виконавців нагороджували гучними оплесками.

Серед присутніх глядачів було чимало й представників Чернігівського земляцтва.

Наш кор.

В гімназії №34 "Либідь", яка завдяки экс-директору гімназії Лідії Страшній носить ім'я нашого земляка зі Сновщини Віктора Максименка, відбулися урочисті заходи, присвячені Дню вшанування учасників бойових дій на території інших держав, з нагоди 28-ої річниці виведення військ з території республіки Афганістан та пам'яті Віктора Максименка – людини-легенди, справжнього солдата і непересічної особистості.

На вечір пам'яті завітало багато почесних гостей: перший заступник голови Подільської районної в місті Києві державної адміністрації Микола Дубовик, голова спілки ветеранів Афганістану Подільського району м. Києва Сергій Афіндуліді, полковник у відставці, учасник бойових дій в Афганістані, учасник ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС, заслужений працівник культури України, поет Володимир Красюк, полковник у відставці, заступник голови Спілки ветеранів Афганістану Подільського району Києва, учасник бойових дій в Афганістані, учасник ліквідації аварії на ЧАЕС Михайло Вертушков, учасник бойових дій в Афганістані, нагороджений орденом "За бойові заслуги" Юрій Задніпрняний, командир групи спеціального призначення, капітан запасу В'ячеслав Купрієнко, донька Віктора Максименка Тетяна та член Ради Чернігівського земляцтва, голова відділення ветеранів воєн Сергій Кудін.

Заходи розпочалися з уроку мужності, який був проведений у сьомих класах учасниками бойових дій на території Афганістану.

Після цього розпочався вечір пам'яті Віктора Максименка до Дня вшанування учасників бойових дій на території інших держав, який проходив під гаслом –

"Пам'ять – енергія вічності". Перед початком заходу звучали пісні на патріотичну, військову та афганську тематику. Відкриття вечора пам'яті розпочалося з виконання Державного гімну України. Першим був літературний виступ Володимира Красюка.

Сивочолий поет читав свої твори,

ПАМ'ЯТЬ – енергія вічності

розповідав цікаві епізоди з часів афганської війни, які вразили глядачів непідробною щирістю та життєвою мудрістю.

Під супровід скрипаля старшокласники запалили свічку пам'яті і всі присутні вшанували хвилиною мовчання пам'ять загиблих воїнів-інтернаціоналістів.

Композитор В'ячеслав Кокоба виконав пісню "Ветерани".

До слова був запрошений перший заступник голови Подільської РДА Микола Дубовик, який привітав учасників бойових дій, відзначивши їх вагомий внесок у виховання молодого покоління.

Директор гімназії Алевтина Багінська

звернулася до воїнів-афганців зі словами вдячності за сумлінне виконання інтернаціонального обов'язку. Зі щирими словами вона говорила про жінок, на долю яких випали тяжкі випробування, зокрема, про маму Віктора Максименка – Марію Семенівну, для якої Оксана Ющенко виконала пісню "Чорнобривці". На превеликий жаль, Марія Семенівна за станом здоров'я не змогла бути присутньою на вечорі пам'яті, тому квіти і подарунок передали доньці Тетяні.

Від Товариства "Чернігівське земляцтво" ми подарували для бібліотеки гімназії ювілейні пам'ятні календарі, книги наших земляків, а від Асоціації ветеранів спорту України, президентом якої є голова Ради земляцтва Віктор Ткаченко, вручили два кубки пам'яті Віктора Максименка для переможців змагань, які будуть проводитись у гімназії.

Гості заходу з захопленням слухали пісні у виконанні В'ячеслава Купрієнка, капітана запасу, командира групи спеціального призначення.

У виступі голови спілки ветеранів Афганістану Подільського району м. Києва кавалера ордена "Червоної Зірки" та ордена "За мужність" Сергія Афіндуліді прозвучали слова, що війна – це крайня міра вирішення проблем. Але, на жаль, світ не буває без війни. Саме тому, нам потрібна сильна армія, зміцнена духом патріотизму.

Ансамбль гімназистів виконав пісню "Україна – це ми".

Закінчився захід покладанням квітів до пам'ятника воїнам-афганцям, встановленому на подвір'ї гімназії в честь загиблих в Афганістані учнів школи №34 та до пам'ятної дошки Віктора Максименка. Тетяну Максименку – доньку героя, ми урочисто прийняли до нашої Чернігівської родини, вручивши їй ювілейний пам'ятний знак Товариства "Чернігівське земляцтво".

Лариса МОЦАР

Саме батько та дідусь були першими вчителями співи маленької Валі. А ще дідусь навчив її грати на бандурі. Онучка мала чудові природні вокальні та музичні дані і, як говорили фахівці, усе схоплювала на льоту. В сім'ї дуже раділи, коли маленькі пальчики дівчинки вміли і прудко перебирали струни народного інструменту, а дитячий голосок старанно і на диво правильно виводив мелодії українських народних пісень.

Валентина була активісткою художньої самодіяльності Монастирищанського сільського Будинку культури.

Коли вона закінчувала в рідному селі десятирічку, стали думати про її дальшу долю. Тоді з Києва приїхав дядько Володимир. Столичний артист дуже цінував хороший голос небоги та вміння грати на бандурі, порадив їй вчитися далі та розвивати свої природні здібності.

І поїхали вони разом до Києва. У столиці дядько повів племянницю на прослуховування в училище імені Р.Глієра. В ті роки викладачем училища по класу бандури був талановитий співак і бандурист Володимир Андрійович Кабачок. Доброзичливо зустрів він дівчину із села і запитав,
– Чим порадуєш мене, красуне?

Переборюючи ніяковість і внутрішню скутість, Валентина заспівала арію Наталки "Чого вода каламутна" з опери "Наталка Полтавка" М.Лисенка. І чим далі співала, тим впевненіше і вільніше звучав її голос. Соковите сопрано з неповторним оксамитовим забарвленням і широким вокальним діапазоном сподобалось Кабачку. Він із вдячністю поглянув на Володимира Пархоменка і задоволено сказав:

– Спасибі, що привели мені таку талановиту абітурієнтку. Здається, з неї буде толк.

Два роки збагачував Валентину дорогоцінними знаннями та навиками співак, диригент і педагог Кабачок.

Навчальна програма була складною, але в щоденній наполегливій праці Валентина добивалася помітних успіхів. Вона уперто шліфувала свій голос, вчилася володіти регістрами голосового апарату, ретельно відпрацьовувала техніку гри на бандурі.

1956 року Кабачок організував в училищі ансамбль бандуристок. А коли добрав кандидатури, то зважав не тільки на вокальні та музичні здібності, а й на привабливість і зовнішню схожість дівчат. Одними з найбільш важливих граней особистості кожної студентки вважалися характер та психологічне сумісництво з колегами на сцені і в гастрольних поїздках.

Відібравши з загального гурту потрібні

кандидатури, включив до тріо Юлію Гамову з Полтавщини, Елеонору Миронюк з Київщини і Валентину Пархоменко з Чернігівщини. Кабачок допоміг бандуристкам підготувати репертуар. Під керівництвом улюбленого педагога в напружених студентських буднях дівчата старанно плекали свою першу концертну програму.

І коли нарешті підготовку завершили, порадившись, вирішили ансамбль

артистки мовою оригіналу виконали знамениту "Сакуру", усі японські газети відразу захоплено написали про тріумфальні концерти "білявок з України".

Артистки знали, що окрім таланту зарубіжна сцена вимагає ще й відповідної культури та освіти. І співачки вступили на заочне відділення Київської консерваторії по класу бандури.

Артисткам "Дніпрянки" пощастило: педагогом у них був вихованець легендарних Г.Верьовки та Г.Компанійця, всесвітньовідомий кобзар, соліст-бандурист, диригент, народний артист України Андрій Бобир. Андрій Матвійович розробив власну манеру гри на бандурі і свою творчу майстерність щедро передавав учням. Чимало цінних елементів гри на народному інструменті тріо успадкувало саме від свого талановитого педагога.

Самобутнє мистецтво співачок високо поціноване – 1978 року їм присвоїли звання заслужених артисток України. Почесна відзнака окришила тріо. Талановиті патріотки ще з більшим піднесенням трудилися на культурній ниві. У квітні 1986 року, коли сталася трагедія на Чорнобильській АЕС, тріо виявило бажання поїхати в небезпечну зону. Для ліквідаторів аварії вони дали більше шістдесяти шефських концертів. Добровільно поїхали артисти і вдруге, незважаючи на те, що перебування в зоні аварії небезпечно для життя.

Ансамбль побував майже в сімдесяти країнах світу. Під час міжконтинентальних гастролей зарубіжна преса, радіо і телебачення тепло відгукувалися про "Дніпрянку". Іноземців вельми захоплював високий рівень концертного репертуару та національний колорит і краса українського вокально-музичного мистецтва.

Про всесвітню славу українського ансамблю свідчить той факт, що в багатьох країнах артисток приймали перші керівники держав. За їх розпорядженням влаштовувалися урядові концерти, на яких поряд з політичними діячами та елітою були послі іноземних держав. Артистки зустрічалися і розмовляли з президентами та першими керівниками багатьох країн.

На все життя запам'ятався бандуристкам 1979 рік, коли вони дізналися, що удостоєні найвищого звання народних артисток України.

Більше сорока років віддала Валентина Федорівна улюбленій справі. Її унікальне сопрано і задушевні звуки бандури радували серця слухачів в найпрестижніших концертних залах багатьох країн і в маленьких сільських клубах.

Станіслав МАРИНЧІК

І звук бандур, і спів сердцець

Як згодом пригадували Федір Антонович Пархоменко та його дружина Анастасія Іванівна, 5 березня 1937 року був сонячний день, за вікном весело щибетали провісники весни синички, а в їхній сім'ї – велика радість: народилася дівчинка.

назвати "Дніпрянка", а свій перший публічний концерт дати на батьківщині Валентини – в селі Монастирищі.

Уперше світова преса і відомі музичні критики заговорили на повен голос про Юлію Гамову, Елеонору Миронюк і Валентину Пархоменко в 1958 році, коли в Австрії на VII Всесвітньому фестивалі молоді і студентів у Відні тріо українських дівчат удостоїлося звання лауреатів і отримало Золоту медаль.

Ансамбль "Дніпрянка" гастролював і в Африці. На запрошення королів чорного материка бандуристки бували в розкішних палацах правителів багатьох держав. Побували артистки і в племенах, які тоді жили майже в повній ізоляції від цивілізації.

Треба сказати, що затрачений час і щоденна наполеглива праця дали відрадіні наслідки. Коли під час гастролей у Японії

Вирішивши взяти участь у надзвичайно престижному Міжнародному конкурсі оперних режисерів та сценографів Рінг Евард 2017, я усвідомлювала, що замахнулася на дуже високий рівень – мабуть, чи не найвищий для фахівців оперного жанру...

Земляцька підтримка

Тож моєю метою було почути оцінку своїх знань і вмінь від авторитетного журі, порівняти свої здобутки з досягненнями інших конкурсантів, зрозуміти, наскільки моя творчість відповідає вимогам і запитам сучасного музичного театрального простору. Тим більше, що в журі входили директори багатьох відомих театрів Європи.

Скажу щиро – перший тур приніс натхнення і насолоду творчості! Мені пощас-

тило знайти художника, який зрозумів і сприйняв мої ідеї, зміг доповнити їх та втілити в малюнки – то ж наша команда дуєт з успіхом пододала перший тур!

Наступний етап передбачав представлення макетів дійства, репетиції з австрійськими солістами, виступ з режисерським проектом перед публікою та компетентним журі на сцені театру австрійського міста Грац.

І хоча команда з України здолала кілька бар'єрів і впевнено рухалася до фіналу, але ніхто з наших можновладців не надав нам фінансової допомоги. Подальша участь у конкурсі була під загрозою зриву, бо не було коштів ані на проживання, ані на проїзд. І ось тут на допомогу прийшла моя дорога землячка, колега по земляцькому рухові Діна Максимівна Марущенко: її фінансова підтримка дала можливість успішно виступити на Рінг Евард в Австрії! Я повернулася

в Україну зі схвальними відгуками, дипломом півфіналіста та цінним досвідом режисерської роботи на сцені європейського театру. З понад 200 учасників зі всього світу наша команда ввійшла в 11-ку півфіналістів! Вперше за всю свою історію Україна здолала такий рубіж в оперній режисурі.

Юлія ЖУРАВКА

"Тату, рідний, дорогий! Терміново пишу тобі! Вибач, що коротко. Одне слово, на кафедру біології дуже потрібен півень. Живий. Пекінської породи. Запамятай, будь ласка, саме пекінської. Усі подробиці при зустрічі. Жду тебе з півнем, тату. Обіймаю, Матвій".

Одержавши од сина такого незвичного листа, батько почував потилицю. "Півня! Та ще й ненашенської породи! Ой лишенько! У нашому ж селі їх зі свічкою не знайдеш..."

Старенький мало не плакав від прикраси, що не може допомогти рідному синові, який працює молодшим науковцем десь у великому місті на кафедрі біології... Проте бог не без милості, а козак не без долі.

Об'явився такий півень десь аж у сусідній області. Там бригада китайців, сказали обізнані люди, взяла підряд на вирощування ранньої цибулі. А за бригадира у них настільки хазяйновитий китаєць, що й курей облаштував, бо дуже вже, кажуть, любив яєшнею зранку снідати. Тож узяв із собою кількадесят кудкудах із далекої батьківщини і трійко півнів до них на додачу прихопив.

Господар-китаєць, щоправда, продавати півня не хотів і заломив таку ціну, що аж зашкалювала. Бо пекінський півень, мовляв, – неабияка птиця, а божественно імператорська, має історичні традиції.

– У нас їх споконвік тільки при імператорських хоробах тримали. Вони до сотой долі секунди час відчують. Жоден володар країни за їх "годинником" жодного ранку не просипав... Та й на битву воїнство вони завжди вправно скликали, – набивав ціну господар.

Старому нікуди діватися. Та й на що, зрештою, тільки не піде батько заради рідного сина. Заплатив, скільки запросили, та й хуленько до великого міста подався. Син же там же не дідьдеться – мабуть, якесь відкриття саме із цим півнем намітив зробити, голова в нього на вигадки багата.

В електричці з півнем батькові була морока. Тільки-но зайде до вагона кондуктор, так усі пасажири, що везуть "живність" у корзинах (наші посполиті кури, качки, індички, кролі, поросята), шусть

денько чимчикує в метро. Аж тут чергова біля турнікета:

– Ви куди? З півнем у жодному разі! Хочете, щоб мене з роботи звільнили?

Той тяжко зітхнув. Опустив додолу корзину з півнем і став збоку.

– А трясця ж вашій матері! Всі їдуть, а імператорському півневі – зась? Ушкварю я пішки! Хіба звикати!..

І пішов. Тим часом у півня, що сидів у корзині за плечима, певно, критично затерпли ноги і шия, бо саме на найдовшому майдані він рвучко висунув голову і забив крилами, мало не вирвавшись на волю:

– Кукурукі! Кукурукі!

Батько від хвилювання втирав рукавом піт з чола, уже й сам не радий, що зголосився на цю морочливу подорож. Та коли він зі своїм невгамовним пасажиром наблизився до сучасної багатоповерхової споруди, з парадних дверей йому назустріч вибіг син.

– Батьку, ну ти й молодець у мене! Як ніколи, вчасно нагодився. У нас саме нового завкафедрою представляють. І в нього до того ж сьогодні ще й ювілейний день народження. А він чоловік із дивацтвами. Східні обряди, знаєш, пошановує. То ми з колегами вирішили йому незвичний сюрприз зробити. Раз за китайським календарем народився у рік Полум'яного Півня, то й отримуй тепер східний подарунок. Скажи, батьку, чи не оригінально ми вигадали?

Але батько до слів сина особливо вже й не дослухався. Він заціпенів і тільки заворожено шепотів:

– Еге ж, сину, еге ж! Оригінально, нічого не скажеш. Дякуй Богу, що ваш завкафедрою народився у рік Півня, а не у рік, скажімо, Золотистого Тигра... Тоді нам, синку, тут би вже сьогодні точно не стояти...

Василь КОСТЮК.
м. Київ.

ПІВЕНЬ пекінської породи

Усмішка

під сидіння – і немає "живності"... Кондуктор пройде і не побачить...

Та імператорський півень не з тієї зашуганої когорти, і винятковою скромністю не визначався. Коли ревізор заглянув до вагона, півень висунув з-під сидіння голову, витягнув шию і давав своє: "Кукурукі!". На всю електричку...

– А-а-а, громадянино, везете недозволений вантаж! Висадити б вас! Та діватися нікуди! Платіть штраф і поганяйте далі...

Заплатив батько. Доїхав до міста. Шви-

